

**Podstawowe elementy pozycji EPSU
na temat zmian w europejskim sektorze odpadów**

Dokument końcowy przyjęty przez Komitet Wykonawczy, 25-26/05/1998

Podstawowe elementy pozycji EPSU na temat zmian w europejskim sektorze odpadów

Wstęp

Rozwój w Europejskim Sektorze Utylizacji Odpadów i Usług Środowiskowych wymusza potrzebę wypracowania przez Federację EPSU (European Federation of Public Service Unions – Europejska Federacja Związków Zawodowych Służb Publicznych) podstawowych elementów jej polityki.

Dla członków stowarzyszonych EPSU trendy, zagrożenia, ustawodawstwo oraz rosnąca liczba pracodawców są podobni. Istniejące problemy oraz wyzwania dla związków i ich członków są podobne. W sektorze, który staje się coraz bardziej europejski w swoich poglądach aktywnie działa już kilkaset tysięcy pracowników.

Federacja EPSU zrzesza pracowników w państwowych i prywatnych przedsiębiorstwach zajmujących się utylizacją odpadów. Utylizacja odpadów oraz usługi z zakresu ochrony środowiska (włączając oczyszczanie ścieków) są rosnącym sektorem przemysłu. Komisja Europejska (Zatrudnienie w Europie 1995) przewiduje, iż w latach 1995-2000 powstanie 250,000 dodatkowych miejsc pracy w sektorze usług środowiskowych na terenie Unii Europejskiej.

Polityka EPSU powstała w oparciu o dyskusje podczas spotkań w Berlinie (wrzesień 1997) oraz w Brukseli (grudzień 1997, kwiecień 1998) jak również o badania na temat *Sektora utylizacji ścieków komunalnych w Europie: zagrożenia, trendy oraz koncerny międzynarodowe* (PSPRU dla EPSU, wyd. styczeń 1998). Obecnie opracowywany jest oddzielny dokument na temat *Międzynarodowych strategii oraz trendów sektora utylizacji odpadów, ich konsekwencji dla strategii i praktyk związków zawodowych*. Dostępne są bardziej szczegółowe materiały na temat sektora energii, wody oraz samorządów terytorialnych. W bazie danych znajdują się również charakterystyki międzynarodowych koncernów (TNCs – Transnational Companies) aktywnych w tym sektorze. Ogólne zasady zawarte są w dokumencie na temat odpadów (1993) PSI (Policy Studies Institute – Instytut Badań ds. Polityki).

Europejska polityka ds. odpadów

- EPSU zgadza się z hierarchią zasad zawartą w Strategii Komisji ds. Odpadów :
  - ⇒ Odpowiednia strategia to strategia oparta na zapobieganiu powstawaniu odpadów. Odpady powinny się zwracać producentowi;
  - ⇒ Drugim priorytetem jest recykling odpadów. Przede wszystkim odzyskiwanie materiałów. Jeśli nie jest to możliwe odpady można spalić, by odzyskać energię. Segregacja i recykling odpadów niesie duży potencjał tworzenia miejsc pracy;
  - ⊢ Jeśli powyższe nie jest możliwe, można wtedy rozważyć bezpieczny wywóz odpadów. Wdrażając niniejszą strategię należy kierować się rozwiązaniem najlepszym dla środowiska, biorąc pod uwagę koszty ekonomiczne i społeczne;
- Nacisk polityczny oraz narzędzia do wprowadzenia powyższych zasad powinny być zasadniczo wzmocnione przez:
- Zmniejszenie roli rynku w kontroli sektora odpadów. Katastrofa jest fakt, iż odpady traktowane są jak towar. Prywatyzacja, zacięta konkurencja oraz monopolizacja w tym sektorze niweczy szanse na lokalne, krajowe oraz międzynarodowe inicjatywy kontroli produkcji, transportu oraz wywozu odpadów. Środowisko pracy jest w tej sytuacji również zagrożone. Uzasadnionej chęci obywateli Europy do posiadania większej kontroli nad odpadami winny towarzyszyć większe kompetencje lokalnych oraz krajowych władz w tej dziedzinie w kontaktach z producentami i operatorami odpadów.

- Zwiększenie wymogów środowiskowych oraz instrumentów kontroli w sektorze odpadów powinno odbywać się wspólnie w Unii Europejskiej. Powinno objąć:
  - ⇒ Wymogi minimalizacji substancji zagrażających środowisku w produktach oraz zapewnienie własności umożliwiających recykling produktów;
  - ⇒ Wymogi atestowanych systemów kontroli środowiskowej oraz jakościowej, włączając szkolenia pracowników we wszystkich gałęziach sektora odpadów;
  - ⇒ Szczegółowe wytyczne na temat bezpieczeństwa i higieny pracy w sektorze;
  - ⇒ Instrumenty ekonomiczne w celu kierowania przepływem odpadów;
  - ⇒ Wymogi 'zielonej' rachunkowości w sektorze;
  - ⇒ Wymogi jakości dla środowiska oraz środowiska pracy operatorów odpadów w przetargach publicznych.
- Segregacja odpadów w pojedynczych partiach powinna mieć miejsce, zawsze, gdy jest to możliwe, u źródła. Następnie powinna nastąpić zbiórka i wywóz. Tylko wtedy wiadomo, czym są dane odpady. Jest to istotne nie tylko z punktu widzenia środowiska, ale również zdrowia i bezpieczeństwa.
- Jako, że prywatyzacja usług związanych z odpadami wpływa na jakość tych usług, możliwość demokratycznych kontroli, odpowiedzialność prywatnych przedsiębiorstw (szczególnie TNCs) jak i miejsce i warunki pracy Federacja EPSU preferuje własność państwową.
- System koncesji obowiązuje w kilku krajach europejskich. Federacja EPSU wierzy, iż koncesje winny być regulowane przez demokratyczne zasady włączając prawo obywateli do informacji oraz uczestnictwa w kontroli (prawo korzystania z informacji).
- Prywatyzacja i koncesje nie powinny oznaczać, że władze publiczne zaprzestają inwestycji w sektorze utylizacji odpadów. Potrzeba państwowych inwestycji jest nadal duża.
- Chęć maksymalizacji zysku w prywatnych przedsiębiorstwach jest duża i doprowadzi do omijania zasad i przepisów w celu znalezienia najtańszych opcji. Przepisy, kontrole oraz monitoring publiczny winny być zaostrzone, aby uniknąć sytuacji, w której rynek dyktuje kierunek polityki dotyczącej odpadów.
- Federacja EPSU uważa, iż w Unii Europejskiej powinno wprowadzić się ujednoczenie przepisów w celu zapobiegania porzucaniu śmieci. Należy stworzyć powszechnie obowiązujące zasady dla prywatnego i publicznego sektora, aby zapobiec konkurencji oraz presji obniżania standardów.
- Federacja EPSU odnotowuje proces silnej koncentracji w sektorze odpadów, w wyniku którego pozostaje jedynie kilka przedsiębiorstw na rynku. Proces ten oparty jest na zaciełej konkurencji prowadzącej do dumpingu społecznego oraz osłabienia standardów społecznych.
- Federacja EPSU wierzy, iż państwowe przedsiębiorstwa utylizacji odpadów powinny odegrać rolę dostawcy wysokiej jakości usług. Przedsiębiorstwa międzykomunalne łączące usługi dla kilku miast są jednym ze sposobów zapewnienia wydajnych i skutecznych usług.
- Federacja EPSU pragnie, by władze państwowe przyznające kontrakty i koncesje prywatnym firmom utylizującym odpady przedstawiały normy jakości w przetargach. Niniejsze normy jakości winny respektować układy zbiorowe kraju prowadzenia działalności gospodarczej. W przeciwnym razie działania przygraniczne oraz delegowanie pracowników może prowadzić do osłabienia Europy społecznej.
- Inwestycje EBOR (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju) czy Banku Światowego w sektorze odpadów w krajach Centralnej i Wschodniej Europy powinny brać pod uwagę warunki społeczne oraz środowiskowe, co przyczyni się do wysokich standardów w tym sektorze.

Socjalna Europa w sektorze odpadów

Zacięta konkurencja w sektorze odpadów prowadzi do obniżenia poziomu standardów socjalnych. Aby zapobiec zaniknięciu tych standardów w sektorze odpadów konieczne jest wprowadzenie Europy socjalnej. Oznacza to:

- ⇒ Szacunek dla kodeksu pracy i porozumień grupowych. Zapobiegnie to dumpingowi cenowemu opartemu na dumpingu płac;
- ⇒ Szacunek dla praw związków zawodowych. Europejskie związki zawodowe sektora odpadów będą wspierać się w przypadku rażącego naruszenia ich praw;
- ⇒ Tworzenie miejsc pracy. Również sektor odpadów winien wnieść wkład w rozwój Wytycznych na temat Zatrudnienia w Unii Europejskiej. Federacja EPSU zauważa, iż wykształcenie zawodowe oraz szkolenia w celu zdobycia nowych kwalifikacji i umiejętności są priorytetem, który ma prowadzić do wzajemnego respektowania kwalifikacji i umiejętności w krajach UE;
- ⇒ Dobre warunki pracy. Poprawi to wizerunek sektora. Priorytetem jest rozwój europejskiej polityki bezpieczeństwa i higieny pracy wytyczający minimalne normy z dążeniem do osiągnięcia najlepszych możliwych standardów;
- ⇒ Utworzenie Europejskiej Rady Zakładowej w międzynarodowych korporacjach w sektorze odpadów. Niektóre przedsiębiorstwa, takie jak: WMX, Generale des Eaux czy Lyonnaise des Eaux już posiadają Europejskie Rady Zakładowe. Federacja EPSU ma koordynować współpracę rad zakładowych sektora odpadów ze związkami zawodowymi. Polityka bezpieczeństwa i higieny pracy jest sprawą priorytetową;
- ⇒ Rozwój europejskiego dialogu społecznego z właściwymi pracodawcami.

Polityka bezpieczeństwa i higieny pracy

Federacja EPSU wierzy, iż wysokie standardy bezpieczeństwa i higieny pracy w tym przemyśle są gwarancją respektowania przepisów środowiskowych. W tym celu istotne jest, by pamiętać o następujących sprawach:

- ⇒ Odpady stanowiące zagrożenie dla zdrowia i bezpieczeństwa pracowników stanowią również zagrożenie dla zdrowia ludności oraz dla środowiska pomimo istniejących różnic oddziaływania odpadów różnych kategorii na pracowników, obywateli oraz środowisko (np. odpady toksyczne, mikrobiologiczne czy szpitalne).
- ⇒ Ogólna zasada skutecznej polityki bezpieczeństwa i higieny pracy jest zakaz dotykania odpadów przez pracowników.
- ⇒ Podczas całego procesu utylizacji odpadów (zbiórka, transport oraz wywóz) należy brać pod uwagę względy bezpieczeństwa i higieny. Są one istotne dla organizacji pracy, maszyn i urządzeń itd.
- ⇒ Przedsiębiorstwa muszą zapewnić szkolenia z zakresu BHP. Istnieje potrzeba przejrzystości inwestycji w dziedzinie BHP.
- ⇒ Klauzule dotyczące BHP w umowach Europejskiej Rady Zakładowej z przedsiębiorstwami utylizacji odpadów. Jako wzór można stosować klauzulę opracowaną przez TGWU (Wik. Bryt.).
- ⇒ Szkolenia z zagadnień dotyczących BHP powinny znaleźć się w planie dyskusji w ramach europejskiego dialogu społecznego.

Ogólne obszary dalszych działań dla Federacji EPSU:

- kontynuacja badan zmian w sektorze odpadów oraz, w szczególności, działań międzynarodowych korporacji;
- nawiązanie kontaktów z Komisją Europejską oraz Parlamentem Europejskim;
- opracowanie dokumentu na temat strategii europejskich związków zawodowych;
- nawiązanie kontaktów z europejskimi organizacjami pracodawców;
- zbadanie możliwości utworzenia poradnika na temat najlepszych praktyk;
- wkład w lepszy przepływ informacji pomiędzy związkami zawodowymi w sektorze odpadów dotyczących istotnych z ich punktu widzenia zmian. Biuletyn sektora odpadów,

oparty na sprawozdaniach związków zawodowych, jest jednym ze sposobów realizacji tego celu.

Obszary dalszej pracy nad zagadnieniami z zakresu BHP obejmują:

- Zbiórke, obchodzenie sie, transport oraz wywóz odpadów szpitalnych. Dotyczy to również kolegów / koleżanek pracujących w służbie zdrowia;
- Reczne obchodzenie sie z ładunkami (podnoszenie);
- Zagrożenia związane z segregacją i recyklingiem odpadów;
- Federacja EPSU zbada możliwości konkretnych projektów przez Biuro Techniczne ds. BHP ETUC (European Trade Union Confederation – Europejska Federacja Związków Zawodowych) ;
- Omówienie klauzuli dotyczącej BHP z odpowiednimi Europejskimi Radami Zakładowymi.

98\3April\Statement Enupd

98\2526may\WasteBasPoiENapproved

98\MASTER\DOCUMENTS\Waste\ Waste Bas Poi EN Final